

การพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง¹

**Development of the Ban Bang Ta Phaen water hyacinth weaving professional
group Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province**

นายวงศกร วัจกุล²

ศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาวิธีการในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง (2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง (3) ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ผู้ริเริ่มแนวคิด ประธาน กรรมการ และสมาชิกของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

ผลการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง บริหารจัดการดำเนินการโดยยึดหลัก 5 ก มีการรวมกลุ่ม มีคณะกรรมการ มีระเบียบที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก มีการบริหารกองทุน โดยยึดหลักความโปร่งใส ยุติธรรม ยึดมติที่ประชุมและระเบียบเป็นแนวทางในการบริหารงาน คณะกรรมการมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การดำเนินงานมุ่งประโยชน์ของ

¹ บทความจากการค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

² นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาศึกษาอิสระ

สมาชิกและชุมชน มีการระดมหุ้นเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ รู้จัก เสียสละ และสร้างวินัยการเงินให้กับสมาชิก โดยให้สมาชิกออมเงินกับกลุ่มจักสาน ผักตบชวา มีการจัดสรรรายได้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม อีกทั้งสมาชิกมีส่วนร่วม วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงานของกลุ่มผ่านเวทีประชาคมและการประชุมของกลุ่มเป็นประจำ (2) ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เกิดจากคนที่มีจำนวนสมาชิกน้อย ด้านวัตถุดิบมี ปริมาณผักตบชวาลดลง ด้านผลิตภัณฑ์ผักตบชวามีข้อจำกัดในด้านการใช้งาน การเก็บ รักษาและความคงทนน้อย ด้านทักษะคือ สมาชิกที่มีฝีมือมีประมาณ 10 – 12 คน อีกทั้ง สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงทำให้ขาดความรู้ในด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการ บริหารจัดการ คือ การมีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน (3) วิธีแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ต้องมีการ สรรหาสมาชิกเชิงรุก จัดระบบการสรรหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำแผนสรรหา บุคคล จัดทำบันทึกเป็นสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ต้องมีระบบพี่เลี้ยงและมีการ ทดสอบภาคปฏิบัติ จัดทำการเกษตรกรรมผักตบชวาเพื่อการหัตถกรรม จัดทำธนาคาร ผักตบชวาและส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบทางเลือกอื่น ๆ ในการนำมาจักสาน เช่น ต้น กระจูด เป็นต้น จัดทำป้าย Tag คู่มือการใช้งานของผลิตภัณฑ์ ยกระดับคุณภาพของ ผักตบชวาให้มีความแข็งแรงทนทาน จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก แต่ละคนทุกปี จัดให้มีนวัตกรรมเครื่องจักจักสานผักตบชวา จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ ในเรื่องของการใช้สมาร์ตโฟนให้กับสมาชิกกลุ่ม รวมไปถึงการเข้าถึงสื่อการเรียน การสอนรูปแบบออนไลน์ และสุดท้ายจะต้องมีการจัดโครงสร้างแบบทีม โดยผู้บริหาร สูงสุดคือประธาน ประกอบไปด้วย ทีมแผน ทีมทรัพยากรบุคคล ทีมการเงิน ทีม ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยแต่ละทีมจะมีเขตของทีม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการกลุ่ม ฯ , ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา กลุ่ม ฯ , การ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา กลุ่ม ฯ

Abstract

A study on the development of the water hyacinth basketry occupation group at Ban Bang Ta Phaen. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province It is qualitative research. The objectives are (1) to study methods for managing the water hyacinth basketry occupation group at Ban Bang Ta Phaen. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province (2) Study of problems and obstacles in the development of the water hyacinth basketry group at Ban Bang Ta Phaen. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province (3) Study methods for solving problems in the development of the water hyacinth weaving occupation group, Ban Bang Ta Phaen. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province By collecting data from interviews with key informants, including the founder, initiator of the idea, president, directors, and members of the Ban Bang Ta Phaen water hyacinth weaving professional group. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province.

The results of the study found that (1) the water hyacinth basketry occupation group at Ban Bang Ta Phaen Mueang Ang Thong District Ang Thong Province Management is carried out by adhering to the 5 A principles. There are groups, committees, and regulations that are accepted by members. The fund is managed based on the principles of transparency, fairness, adhering to meeting resolutions and regulations as guidelines for management. The committee meets at least once a month. Operations focus on the benefits of members and the community. Shares are raised so that everyone can participate in ownership. Know how to sacrifice and create financial discipline for members By allowing members to save money with the Water Hyacinth Basketry Group. Income is distributed fairly to members. In addition, members participate in planning, deciding, and carrying out the work of the group through community forums and regular group meetings. (2) Problems and obstacles in the development of the Ban Bang Ta Phaen water hyacinth basketry professional group. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province It is caused by people who have a

small number of members. In terms of raw materials, the amount of water hyacinth decreased. Regarding water hyacinth products, there are limitations in terms of use. Low storage and durability. As for skills, there are approximately 10 - 12 skilled members. Moreover, most of the members are elderly, so they lack knowledge in using technology. And in terms of management, there is an unclear structure (3). How to solve the problem in developing the water hyacinth weaving occupation group at Ban Bang Ta Phaen. Mueang Ang Thong District Ang Thong Province Members must be recruited proactively. Organize the recruitment system systematically by creating a recruitment plan. Prepare records as online teaching media There must be a mentoring system and practical tests. Organize water hyacinth agriculture for handicrafts. Create a water hyacinth bank and promote the use of alternative raw materials for weaving, such as kajood trees, etc. Create tags, manuals for using the products. Raise the quality of water hyacinth to be strong and durable. Organize an annual evaluation of each member's performance. There will be innovation in water hyacinth basketry. Provide training and knowledge on the use of smartphones to group members. including access to online teaching media And finally, there must be a team structure. The top executive is the president, consisting of a planning team, human resources team, finance team, product design and development team, with each team having a team leader.

Keywords :group management, problems and obstacles in group development, solving problems and obstacles in group development

บทนำ

ตามที่ภาครัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านการดำเนินโครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One product) ในกลุ่มชุมชนของท้องถิ่นต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งหนึ่งในสินค้าที่ปัจจุบันนิยมทำมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก คือ ผลิตภัณฑ์จักสารผักตบชวา ซึ่งบางกลุ่มก็นำไปประกอบเป็นอาชีพหลัก บางกลุ่มก็นำไปประกอบเป็นอาชีพเสริม ดังนั้นจึงปรากฏกลุ่มอาชีพจักสารผักตบชวาเกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมากในหลากหลายภูมิภาค ซึ่งประเด็นที่ตามมาคือ แต่ละกลุ่มมีกระบวนการผลิตในลักษณะคล้ายคลึงกันและมีลักษณะเหมือนเดิมอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการแข่งขันกันในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสารผักตบชวา จึงทำให้บางกลุ่มที่มียอดสั่งซื้อเป็นจำนวนมากจนความสามารถหรือกำลังในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคโดยนำมาซึ่งผลกระทบด้านลบต่อชื่อเสียงของกลุ่มจักสานผักตบชวา ดังนั้นกลุ่มอาชีพจักรสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เผชิญกับปัญหาดังกล่าว

กลุ่มอาชีพจักรสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินเลขที่ 19/2 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองวัว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ก่อตั้งเมื่อปี 2532 จากการที่ นางปราณี จันทร์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีของหมู่บ้านบางตาแผ่นดินหมู่ที่ 1 ตำบลคลองวัว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ได้รับการแพร่แนวคิดจาก นายชนศักดิ์ นาเลิศ (สำเภ) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นพัฒนากรผู้ประสานงานตำบล (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งพัฒนาการอำเภอเมืองอ่างทอง) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและตำบลทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหาอีกทั้งพัฒนาพื้นที่ชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ยังผลักดันให้มีการอนุรักษ์และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันผ่านการทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวของพวกเขา โดยทำให้พวกเขาารู้สึกถึงควรที่จะปกป้องและใช้สิ่งที่ทำให้พื้นที่ของตนมีความพิเศษ เช่น ประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว สิ่งนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้พวกเขารักษาศิลปและวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ เช่นเดียวกับการทำตะกร้าจากไม้ไผ่ที่เหลืออยู่ พวกเขาสามารถเปลี่ยนทักษะเหล่านี้ให้เป็นงานได้ โดยมีการรวมกลุ่มผู้ที่

สนใจ โดยเฉพาะองค์กรสตรีในตำบลคลองวัวจากหมู่บ้านต่างๆ เข้ารับการการเรียนรู้ ด้านงานหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ในเวลาว่างจากการประกอบอาชีพจากผู้เฒ่าผู้แก่ ที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้ง “กลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่” ของชุมชน บ้านบางตาแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2532 จากนั้นอุตสาหกรรมจังหวัดได้เข้ามาถ่ายทอดความรู้ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ มีการแลกเปลี่ยนวิธีการผลิตปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบให้ หลากหลายเหมาะสมต่อการใช้งานในแต่ละยุคสมัย มีการสนับสนุนเงินทุน จัดซื้อ วัสดุดิบประเภทหวาย เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้ซื้อนอกเหนือจากวัสดุดิบหลักคือ ไม้ไผ่ ต่อมาชุมชนประสบปัญหาผักตบชวาระบวงและกีดขวางทางน้ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการ นำน้ำมาใช้ประโยชน์ ประกอบกับวัสดุดิบเริ่มขาดแคลนและมีราคาสูง การผลิตจึงประสบ ปัญหา จึงมีแนวคิดหาวัสดุดิบชนิดอื่นทดแทน ทำให้มีแนวคิดนำผักตบชวาอันเป็นวัชพืช ที่ให้เส้นใยมาแปรสภาพเพื่อจักสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ เริ่มแรกนำสมาชิกจำนวน 14 คน ศึกษาดูงานวิธีการผลิต ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมมาผลิตสิ่งของเครื่องใช้ จากผักตบชวา อาทิ กระเป๋า ตะกร้า ซึ่งได้คุณภาพใกล้เคียงกับไม้ไผ่และหวาย มีผู้สนใจ ซื้อหาไว้ใช้เป็นจำนวนมาก สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงมีการปรับเปลี่ยนการผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานผักตบชวาแทน และพัฒนาเป็นกลุ่มจักสานผักตบชวา บ้านบางตาแผ่นดิน ขึ้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2534 เป็นการสืบทอดลายสานจากบรรพ บุรุษที่เดิมเป็นลายจักสานไม้ไผ่ นำมาประยุกต์ให้เข้ากับวัสดุดิบปัจจุบัน คือ ผักตบชวา แบ่งเป็นลายดั้งเดิม เช่น ลายแม่บท ลายพัฒนา และลายที่ปรับปรุงในเนื่องงานผักตบชวา เช่น ลายขัด ลายกันหอย ลายรวงข้าว และเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวต้นแบบ ด้านจักสานผักตบชวา โดยการดำเนินงานกลุ่มได้น้อมนำพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทั้งในการดำเนินชีวิตและ การทำงานของกลุ่ม โดยเน้นไปที่สมาชิกและคนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สมาชิกและคนในชุมชน รวมถึงเยาวชนที่สนใจ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด และ รักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาแห่งชาวบ้านบางตาแผ่นดิน (ชนศักดิ์ นาเลิศ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2566)

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน ได้สนองความต้องการของตลาดผู้บริโภคที่หลากหลาย พัฒนาวิธีการผลิต ใช้วิธีพิเศษในการทำผลิตภัณฑ์ที่ดีจริง ๆ และไม่แตกหักง่าย ทางกลุ่มฯมีการออกแบบที่สวยงามที่ดูใหม่และหรูหรา แต่ก็ยังคงรักษาดีไซน์เก่า ๆ ที่ผู้คนชื่นชอบมาเป็นเวลานานอีกด้วย ผู้คนต่างสนใจสิ่งเหล่านี้ ซึ่งทำให้กลุ่มฯสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยปัจจุบันกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน มีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากผักตบชวา เช่น กระเป๋า หมวก รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ก่อสร้างสิ่งของ บรรจุภัณฑ์เพื่อใส่ผลผลิตต่าง ๆ มากกว่า 100 แบบ และที่สำคัญมีออเดอร์การสั่งซื้อเข้ามาต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงใกล้ปีใหม่ รวมยอดสั่งซื้อหลักหมื่นชิ้นขึ้นไป และมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย เป็นต้น (นางปราณี จันทร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2566)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาวิธีการในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
2. ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
3. ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการบริหารของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทองที่ชัดเจน
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

3. ทำให้ทราบวิธีการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

แนวคิดและหลักการเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิ คือ พื้นทีหรือพื้นเพ ปัญญา คือ องค์ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ดังนั้นภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ส่วนการพูดถึงท้องถิ่นจะมีสังคมหรือวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งต่อกันมาเป็นเรื่องชนบทที่ใช้ประโยชน์กันอย่างยาวนานซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร (2564, หน้า 2) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการส่งสริมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน หรือในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถ่ายทอด กันมานาน เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาปรับตัว และ ชีวิต ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ให้เหมาะสมกับ ยุคสมัยอย่างเป็นเอกลักษณ์หรือบ่งชี้ของพื้นที่ พระพงศ์ ภักดิ์ศรี (2562, หน้า 15) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า องค์ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความเชื่อ ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างสภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ ศาสนา และกระบวนการเหล่านี้ถ่ายทอดและสะสมมาหลายชั่วคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่นำมาแก้ไขปัญหาก็ให้เหมาะสมกับยุคสมัย และนำมาใช้ประยุกต์ในการดำเนินชีวิต

ทรรศนะของนักวิชาการทั้งหลาย สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ที่อยู่ในพื้นที่ในเชิงวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดต่อกันมาจนเป็นมรดกของพื้นที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยองค์ประกอบสำคัญของภูมิปัญญาถิ่น คือ เป็นวิธีการหรือเครื่องมือ กับ เป็นสภาพแวดล้อมหรือความจำเป็นของชุมชน

ความสัมพันธ์และลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การสืบทอดประสบการณ์จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของ การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น สังคมไทยมีลักษณะของการผสมผสานของเชื้อชาติ ศาสนา และปัจจัย

ทางภูมิศาสตร์ ที่หลากหลาย แต่มีลักษณะที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก จึงสามารถสรุปภาพรวมของลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผศ. ดร.ปะการัง ชื่นจิตร(ผู้ให้สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2566) ได้ดังนี้

1. แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คน กับ คน หรือ คน กับ ธรรมชาติ อีกทั้งความเชื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

2. ใช้แก้ไขปัญหา และปรับตัว จัดการ การเรียนรู้ เพื่ออยู่รอดในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานการมองชีวิตความเป็นอยู่ใน

3. มีเอกลักษณ์ของการบูรณาการสูง คือ เป็นหนึ่งไม่เหมือนใคร ซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเป็นสังคมศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์เนื่องจากมีวัฒนธรรมเป็นฐาน แต่บางภูมิปัญญาก็มีวิทยาศาสตร์เช่นกันแต่ไม่ใช่ฐาน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ก่อตั้ง ผู้ริเริ่มแนวคิด ประธาน กรรมการ และสมาชิกของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมือง อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 7 คน ดังนี้

1. นางปราณี จันทวร	ผู้ก่อตั้ง
2. นายชนศักดิ์ นาเลิศ	ผู้ริเริ่มแนวคิด
3. นายสมบัติ แพร่หลาย	ประธาน
4. นางเรณู คัดผนุง	กรรมการ
5. นางสมคิด สันทัด	กรรมการ
6. นางศรีสุดา เสือโย	กรรมการ
7. นางสาววันเพ็ญ สันทัด	สมาชิก

เป็นการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่น ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์ โดยเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกคำให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้สัมภาษณ์สร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์เป็นสื่อประเภทกล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง เพื่ออำนวยความสะดวกในการบันทึกรายละเอียดของข้อมูล ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ พิจารณาย้อนทวนข้อมูลได้ และสามารถสรุปข้อมูลได้อย่างถูกต้องชัดเจน

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่น อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง มีการสรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่น อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

กลุ่มจักสานผักตบชวา บ้านบางตาแผ่นบริหารจัดการดำเนินการโดยยึดหลัก 5 ก มีการรวมกลุ่ม มีคณะกรรมการ มีระเบียบที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก มีการบริหารกองทุน โดยยึดหลักความโปร่งใส ยุติธรรม ยึดมติที่ประชุมและระเบียบเป็นแนวทางในการบริหารงาน คณะกรรมการมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การดำเนินงานมุ่งประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน มีการระดมหุ้นเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ รู้จักเสียสละ และสร้างวินัยการเงินให้กับสมาชิก โดยให้สมาชิกออมเงินกับกลุ่มจักสานผักตบชวา มีการจัดสรรรายได้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกันสมาชิก

ยินยอมให้คณะกรรมการหักส่วนแบ่งจากผลกำไรหรือผลประโยชน์ 30 % เข้ากลุ่มเพื่อจัดสวัสดิการในชุมชนและสาธารณประโยชน์นำไปเป็นทุนสาธารณะด้านต่างๆ เช่น เป็นทุนของกลุ่ม ทุนอาหารกลางวัน ทุนเพื่อการศึกษาให้เด็ก ทุนเพื่อคนชรา ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ทุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน และทุนเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้งานจักสาน ผักตบชวาให้เด็ก เยาวชนและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ สำหรับแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงานของกลุ่มผ่านเวทีประชาคมและการประชุมของกลุ่มเป็นประจำ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และมุมมองการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ สำหรับวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์มาจากผักตบชวาจำนวน 70 % ซึ่งสมาชิกและคนในชุมชนสามารถหาได้เองจากแหล่งน้ำธรรมชาติภายในตำบลโดยทางกลุ่มรับซื้อ 100 ต้น ราคา 8 – 10 บาท อันไหนที่ตากแห้งดีก็เป็นเปียแล้วรับซื้อเลทราคา 1 เช็ด 30 เมตร ราคา 30 บาท และอีก 30 % เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่หาภายนอกชุมชน เช่น ดอกไม้ยางพาราสำหรับติดกระเป๋าเพื่อตกแต่งความสวยงามจากอำเภอแสวงหา สำหรับผลิตภัณฑ์มีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานที่ช่วยสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มสามารถทำสินค้าแต่ละชนิดให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยออกแบบและการสร้าง โมเดล หรือการตัดบล็อกเอง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มนำไปเป็นกรอบในการจักสานให้ได้ลักษณะ ขนาด มาตรฐานเดียวกัน มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความทันสมัย มีความแตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิมของงานจักสาน โดยผู้รับผิดชอบออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สำหรับการอนุรักษ์และสืบทอดกิจการของกลุ่มได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและกิจกรรมให้กับผู้นำกลุ่ม คือ นายสมบัติ แพร่หลาย (ประธานรุ่นที่ 2) ซึ่งปัจจุบันได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ให้กับ รุ่นที่ 3 (ลูกชาย) เข้ามาเรียนรู้และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้กับงานในกลุ่มมากขึ้น สำหรับการประชาสัมพันธ์ สำหรับการประชาสัมพันธ์และการตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ มีศูนย์สาธิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งจะมีสมาชิกสับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน มีร่วมออกร้านและจัดแสดงจำหน่ายสินค้าของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีระบบการขายออนไลน์ ผ่านทางเว็บไซต์ Facebook และทาง Line มีการประสานกับตัวแทนหรือบริษัท เพื่อนำผลิตภัณฑ์ส่งออกในลักษณะของการขายส่งผ่านตัวแทนไปยังตลาดต่างประเทศ มีการร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัทนำเที่ยวและ

สมาคมต่างๆ ประธานนำนักท่องเที่ยวยศึกษาดูงาน และซื้อสินค้าของกลุ่ม และ ประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มโดยการออกสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านทางรายการโทรทัศน์

2. ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอ เมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

กลุ่มจักสานผักตบชวา บ้านบางตาแผ่นดินมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

ด้านคน จำนวนสมาชิกกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน มีจำนวนสมาชิก น้อย ซึ่งผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวาต้องใช้แรงงานคนในทุกขั้นตอน การผลิตชิ้นงานแต่ ละชิ้นใช้เวลาในการผลิตนานทำให้ผลิตได้ช้า มีผลต่อการรับคำสั่งซื้อในปริมาณมาก ๆ ในช่วงเวลาจำกัด

ด้านวัตถุดิบ ปริมาณผักตบชวาลดลง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสินค้าสูง ทำให้กลุ่มต้องหาซื้อวัตถุดิบ ภายนอกพื้นที่มากขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงทำให้ไม่คุ้มทุน

ด้านผลิตภัณฑ์ผักตบชวา เป็นวัสดุที่ขึ้นตามแม่น้ำลำคลองมีความชื้นในตัวเอง สูง มีความบอบบาง เมื่อนำมาแปรสภาพขึ้นลวดลายเป็นผลิตภัณฑ์ จึงไม่คงทนต่อการ ใช้งาน โดยเฉพาะหน้าฝนที่มีความชื้นสูง จึงทำให้มีข้อจำกัดในด้านการใช้งาน การเก็บ รักษาและความคงทนมีน้อยกว่าเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุอื่น เช่น พลาสติก มีความแข็งแรง และมีสีสันสวยงาม เป็นต้น

ด้านทักษะสมาชิกที่มีฝีมือมีประมาณ 10 – 12 คน สมาชิกบางคนมีความชำนาญ เฉพาะลวดลายที่ตนเองชอบและถนัด จึงทำให้กำลังการผลิตไม่คงที่มากนักขึ้นอยู่กับ ความถนัดของสมาชิก อีกทั้งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงทำให้ขาดความรู้ในด้ว นการใช้เทคโนโลยี

ด้านการบริหารจัดการ คือ การมีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน จึงทำให้การแบ่งงานไม่ ชัดเจน นอกไปกว่านั้นในการจัดการบริหารบัญชีผูกขาดอยู่ที่ற்றுญิกของกลุ่มแต่เพียง ผู้เดียวจึงทำให้การบริหารบัญชีไม่โปร่งใส ขาดระบบการตรวจสอบ

3. วิธีการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

กลุ่มจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินมีวิธีการแก้ไขปัญหา ดังนี้

กลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการสรรหาสมาชิกเชิงรุก ต้องจัดระบบการสรรหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำแผนสรรหาบุคคลในการเปิดรับสมัครเป็นประจำทุก ๆ 4 เดือน เพราะจะทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สมาชิกใหม่ได้อย่างเป็นระบบและจัดทำบันทึกเป็นสื่อการเรียนการสอนไว้ด้วยสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองตนเอง อีกทั้งจะต้องมีระบบที่เลี้ยงและมีการทดสอบภาคปฏิบัติ

กลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินดำเนินการทำเกษตรปลูกผักตบชวาเพื่อการหัตถกรรม จัดทำธนาคารผักตบชวาและส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบทางเลือกอื่น ๆ ในการนำมาจักสาน เช่น ต้นกระจูด เป็นต้น

กลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจัดทำป้ายTagคู่มือการใช้งานของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ต้องยกระดับคุณภาพของผักตบชวาให้มีความแข็งแรงทนทานด้วยการขอรับความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้กับมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละคนทุกปีเพื่อพัฒนาฝีมือซึ่งหากผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ได้รับการพัฒนา อีกทั้งทางกลุ่มจะต้องมีนวัตกรรมเครื่องจักจักสานผักตบชวาโดยการขอความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการใช้สมาร์ทโฟนให้กับสมาชิกกลุ่มรวมไปถึงการเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์

กลุ่มอาชีพจักษุสถานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการจัดโครงสร้างแบบทีม โดยผู้บริหารสูงสุดคือประธาน ประกอบไปด้วย ทีมแผน ทีมทรัพยากรบุคคล ทีมการเงิน ทีม ทีมออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยแต่ละทีมจะมีเฮดของทีม

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทองมีการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

จากผลการศึกษา พบว่า วิธีการในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง มีดังนี้

กลุ่มจักสานผักตบชวา บ้านบางตาแผ่นดินบริหารจัดการดำเนินการโดยยึดหลัก 5 ก มีการรวมกลุ่ม มีคณะกรรมการ มีระเบียบที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก มีการบริหารกองทุน โดยยึดหลักความโปร่งใส ยุติธรรม ยึดมติที่ประชุมและระเบียบเป็นแนวทางในการบริหารงาน คณะกรรมการมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การดำเนินงานมุ่งประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน มีการระดมหุ้นเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ รู้จักเสียสละ และสร้างวินัยการเงินให้กับสมาชิก โดยให้สมาชิกออมเงินกับกลุ่มจักสานผักตบชวา มีการจัดสรรรายได้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกันสมาชิกยินยอมให้คณะกรรมการหักส่วนแบ่งจากผลกำไรหรือผลประโยชน์ 30 % เข้ากลุ่มเพื่อจัดสวัสดิการในชุมชนและสาธารณประโยชน์นำไปเป็นทุนสาธารณะด้านต่างๆ เช่น เป็นทุนของกลุ่ม ทุนอาหารกลางวัน ทุนเพื่อการศึกษาให้เด็ก ทุนเพื่อคนชรา ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ทุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน และทุนเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้งานจักสานผักตบชวาให้เด็ก เยาวชนและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ สำหรับแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงานของกลุ่มผ่านเวทีประชาคมและการประชุมของกลุ่มเป็นประจำ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และมุมมองการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ สำหรับวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์มาจากผักตบชวา จำนวน 70 % ซึ่งสมาชิกและคนในชุมชนสามารถหาได้เองจากแหล่งน้ำธรรมชาติภายในตำบลโดยทางกลุ่มรับซื้อ 100 ต้น ราคา 8 – 10 บาท อันไหนที่ตากแห้งถักเป็นเปียแล้วรับซื้อเลทราคา 11 เซ็นต์ 30 เมตร ราคา 30 บาท และอีก 30 % เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ทำ

ภายนอกชุมชน เช่น ดอกไม้ยางพาราสำหรับติดกระเปาะเพื่อตกแต่งความสวยงาม จากอำเภอแสวงหา สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งรวี จิตภักดี (2566, หน้า 50-68) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการบริหาร โดยชุมชนที่ดีและประสบผลสำเร็จ จะต้องมียุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ วางแผนและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินการตามแผน ได้รับประโยชน์ร่วมกัน สามารถติดตามประเมินผลและตรวจสอบ และดำเนินการภายใต้ความยั่งยืนของชุมชน สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีการสร้างสรรค์วิธีการทำงานที่ช่วยสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มสามารถทำสินค้าแต่ละชนิดให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยออกแบบและการสร้าง โมเดล หรือการตัดบล็อกเอง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มนำไปเป็นกรอบในการจักสานให้ได้ลักษณะ ขนาด มาตรฐานเดียวกัน มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความทันสมัย มีความแตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิมของงานจักสาน โดยผู้รับผิดชอบออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

2. ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง มีดังนี้

ด้านคน จำนวนสมาชิกกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน มีจำนวนสมาชิกน้อย ซึ่งผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวาต้องใช้แรงงานคนในทุกขั้นตอน การผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นใช้เวลาในการผลิตนานทำให้ผลิตได้ช้า มีผลต่อการรับคำสั่งซื้อในปริมาณมากๆ ในช่วงเวลาจำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน (2565, หน้า 153-176) กล่าวว่า โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ One Tambon One Product (OTOP) เป็นโครงการที่มุ่งหวังให้คนในชุมชนได้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์จำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน ดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน

ด้านวัตถุดิบ ปริมาณผักตบชวาลดลง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสินค้าสูง ทำให้กลุ่มต้องหาซื้อวัตถุดิบ

ภายนอกพื้นที่มากขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงทำให้ไม่คุ้มทุนสอดคล้องกับแนวคิดของ ครูดอเลาะ สะตือบา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, หน้า 42-54) กล่าวถึง คุรุ ภูมิปัญญา ไว้ว่า การทำสิ่งใดต้องมีเหตุผล พอประมาณ รู้กำลังของตน ทำตามกำลังและ ความพร้อมของตน และรู้จัก พอเพียง เคารพธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และ เน้น สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ด้านผลิตภัณฑ์ผักตบชวา เป็นวัชพืชที่ขึ้นตามแม่น้ำลำคลองมีความขึ้นในตัวเอง สูง มีความบอบบาง เมื่อนำมาแปรสภาพขึ้นลวดลายเป็นผลิตภัณฑ์ จึงไม่คงทนต่อการใช้ งาน โดยเฉพาะหน้าฝนที่มีความชื้นสูง จึงทำให้มีข้อจำกัดในด้านการใช้งาน การเก็บ รักษาและความคงทนมีน้อยกว่าเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุอื่น เช่น พลาสติก มีความแข็งแรง และมีสีสันสวยงาม เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Porumboiu อ้างถึง ใน รุ่งรวี จิตภักดี (2566, หน้า 24-40) กล่าวว่า กระบวนการการสร้างผลิตภัณฑ์หรือ บริการใหม่มีทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความคิด สกัดความคิด การพัฒนาแนวคิด วิเคราะห์ธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือบริการ การทดสอบตลาด และการนำสู่ ผลิตภัณฑ์ บริการออกสู่ตลาด

ด้านทักษะคือ สมาชิกที่มีฝีมือประมาณ 10 – 12 คน สมาชิกบางคนมีความชำนาญ เฉพาะลวดลายที่ตนเองชอบและถนัด จึงทำให้กำลังการผลิตไม่คงที่มากขึ้นอยู่กับ ความถนัดของสมาชิก อีกทั้งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงทำให้ขาดความรู้ในด้ว การใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2565, หน้า 1-33) กล่าวว่า การศึกษาภาคชีวิต (Long-Life Education) หมายความว่า การพัฒนาชุมชนเป็น กระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตที่ดำรงอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงคุณภาพของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน เสริมสร้างความรู้ และทักษะในฐานะที่เป็นชาวนา เป็นช่าง ฝีมือ เป็นหัวหน้าครอบครัว

ด้านการบริหารจัดการ คือ การมีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน จึงทำให้การแบ่งงานไม่ ชัดเจน นอกไปกว่านั้นในการจัดการบริหารบัญชีผูกขาดอยู่ที่เหรียญของกลุ่มแต่เพียงผู้ เดียวจึงทำให้การบริหารบัญชีไม่โปร่งใส ขาดระบบการตรวจสอบ สอดคล้องกับแนวคิด ของจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2565, หน้า 86-130) กล่าวว่า บุคคลเข้าร่วมกันอยู่เป็นกลุ่ม

หรือเป็นชุมชนนั้น แต่ละคนต่างก็ได้นำเอาสิ่งที่เป็นลักษณะประจำตัวของตนเข้ามาในกลุ่มด้วย ทำให้กลุ่มประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีฐานะและความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มแตกต่างกัน บทบาท (Role) เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ซึ่งบุคคลนั้น มีตำแหน่งหรือสถานะทางสังคม ซึ่งอาจจะแบ่งบทบาททางสังคมออกได้ 2 ประการ คือ บทบาทตามความคาดหวัง (Role Expectation) และบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Role Behavior) บทบาทความคาดหวังเป็นแบบของพฤติกรรมซึ่งบุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติตามฐานะและตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นคือพฤติกรรมที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง

3. วิธีการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักรสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

จากผลการศึกษา พบว่าการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากลุ่มอาชีพจักรสานผักตบชวาบ้านบางตา อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ดังนี้

กลุ่มอาชีพจักรสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการสรรหาสมาชิกเชิงรุก ต้องจัดระบบการสรรหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำแผนสรรหาคัดเลือกในการเปิดรับสมัครเป็นประจำทุก ๆ 4 เดือน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cheuy อ่างถึงใน รุ่งรวี จิตภักดี (2566, หน้า 24-40) กล่าวว่านวัตกรรมที่นำมาใช้เพื่อสร้างสรรค์ปรับปรุงพัฒนาให้กระบวนการรวมถึงการบริการจัดการในองค์กรของผู้ให้บริการหรือผู้ผลิตสินค้า นั้น ๆ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวคิดจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2566, หน้า 201-206) กล่าวถึงหลักการประชาสัมพันธ์ว่า เป็นการบอกกล่าวหรือเผยแพร่ให้ทราบถึงนโยบายวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ผลงานที่ได้ปฏิบัติไป ตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวกับข่าวความเคลื่อนไหวทั้งปวงของกลุ่มให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้คนรู้จักเกิดความสนใจ นิยมเลื่อมใส อันจะก่อให้เกิดการสนับสนุนร่วมมือในที่สุด เพราะจะทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สมาชิกใหม่ได้อย่างเป็นระบบและจัดทำบันทึกเป็นสื่อการเรียนการสอนไว้ด้วยสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองตนเอง อีกทั้งจะต้องมีระบบพี่เลี้ยงและมีการทดสอบภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ พัน ฉัตรไชยยันต์ (2566, หน้า 2) กล่าวถึงสื่อสังคมออนไลน์ไว้ว่า การสนทนาออนไลน์ซึ่งเกิดขึ้นในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

ข้อความ รูปภาพ และกิจกรรมอื่น ๆ โดยผู้ใช้ถือเป็นผู้ผลิตเนื้อหาขึ้นเองซึ่งเนื้อหาอาจจะเกี่ยวกับผู้ใช้ หรือ การแบ่งปันบอกต่อประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ใช้เพื่อสื่อสารไปยังเครือข่ายสังคมของตนให้รับรู้ และกล่าวถึงการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีการใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ต โฟนมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมบนโทรศัพท์มือถือ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูป และ TikTok ที่เป็นที่นิยมอย่างมาก

กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินดำเนินการทำเกษตรปลูกผักตบชวาเพื่อการหัตถกรรม จัดทำธนาคารผักตบชวา สอดคล้องกับแนวคิดของครูสุทน ทองเอ็ม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, หน้า7-17) กล่าวถึง การเกษตรกรรม คือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาท้องถิ่น มีวิธีคิด แบบ “เกษตรจุลเจือ” คือ เริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ ค่อย ๆ เป็น ค่อย ๆ ไป จากสิ่งที่ทุกคนมองข้าม รวมถึงพัฒนาการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ไม่ทิ้งให้เสียเปล่า จนเกิดแนวคิด หลัก ๓ ต คือ ต้นทุน แตกต่าง ตลาด ทุกคนสามารถทำการเกษตรได้ แม้มีทุนเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีก็ให้เริ่มจากค่อยเป็นค่อยไป รู้จักแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างความแตกต่างและส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบทางเลือกอื่น ๆ ในการนำมาจักสาน เช่น ต้นกระจุต เป็นต้นสอดคล้องกับแนวคิดของปะการัง ชื่นจิตร(ผู้ให้สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2566) กล่าวว่า หลักการการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การอนุรักษ์ คือ รักษาสิ่งที่มีให้คงอยู่ต่อไป การฟื้นฟู คือ นำสิ่งที่ตายหรือหายไปแล้วให้กลับคืนมา การประยุกต์ คือ นำสิ่งที่มีทำให้ทันสมัย และสร้างใหม่ คือ ทำสิ่งที่ไม่เคยมีหรือไม่เคยมีให้มีขึ้นมาใหม่แต่ทั้งนี้ต้องมีรากฐานมาจากความรู้ดั้งเดิม

กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจัดทำป้ายTagคู่มือการใช้งานของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ต้องยกระดับคุณภาพของผักตบชวาให้มีความแข็งแรงทนทานด้วยการขอรับความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้กับมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวคิดของจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2565, หน้า 1-33) กล่าวว่า สังคมใดที่ปล่อยให้ชุมชน พัฒนาไปตามธรรมชาติด้วยความสามารถของชุมชนเอง สังคมนั้นก็มีแต่จะถอยหลัง ดังนั้นจึงต้องไปด้วยกันระหว่างความร่วมมือรัฐกับชุมชน

(Partnership) แนวความคิดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า การพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุดและถาวรที่สุดนั้น ควรจะเกิดจากพลังและขีดความสามารถของชุมชนที่ได้ผนึกกำลังกันขึ้นมาผสมผสานกับ การสนับสนุนจากพลังของการปกครองแห่งรัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดของสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด อ่างทองสำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2566) กล่าวถึงนโยบายของนายพิริยะ ฉันทดิลก ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ด้านเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากกระจายรายได้สู่ชุมชน (การผลิต การตลาด และการจำหน่าย) ผ่านการยกระดับสินค้าภายในชุมชนให้มีมูลค่าสูงขึ้น จัดหาตลาดให้กับสินค้าชุมชน ต่อมาอ่างทองเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการผลักดันการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว Soft Power และการจัดแสดงสินค้า งานเทศกาล

กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละคนทุกปีเพื่อพัฒนาฝีมือซึ่งหากผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ได้รับการพัฒนา อีกทั้งทางกลุ่มจะต้องมีนวัตกรรมเครื่องจักจักสานผักตบชวาโดยการขอความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดอ่างทอง สำนักงานจังหวัดอ่างทอง (2566) กล่าวถึงนโยบายของนายพิริยะ ฉันทดิลก ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ผ่าน OTOP (จักสาน,ตุ๊กตาชาววัง) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ (ผู้ประกอบการ/ผลิตภัณฑ์/ช่องทางจำหน่าย) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มใหม่และยกระดับกลุ่มเดิม และการบูรณาการความร่วมมือในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (7 ภาคี) ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคศาสนา ภาคสื่อสารมวลชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและภาคประชาสังคมนอกจากนี้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการใช้สมาร์ตโฟนให้กับสมาชิกกลุ่ม รวมไปถึงการเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของของพัน ฉันทไชยยันต์ (2566,หน้า16-32) กล่าวว่า โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน (smart phone) ตอบโจทย์ด้านความสะดวกและคล่องตัว ในการใช้งานของคนในสังคมยุคใหม่

กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดินจะต้องมีการจัด โครงสร้างแบบทีม โดยผู้บริหารสูงสุดคือประธาน ประกอบไปด้วย ทีมแผน ทีมทรัพยากรบุคคล ทีมการเงิน ทีม ทีมออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยแต่ละทีมจะมีเฮดของทีมนสอดคล้องกับแนวคิดของ Predictive (2565) กล่าวถึง โครงสร้างแบบทีมเป็น โครงสร้างเพื่อทำลายโครงสร้างลำดับชั้นแบบเดิม ๆ โดยมุ่งเน้นที่การแก้ปัญหา ความร่วมมือ และให้อำนาจการควบคุมกับพนักงานมากขึ้น องค์กรจะไม่มีสายการบังคับบัญชา ทุกคนจะได้รับมอบอำนาจเต็มที่เมื่อได้รับมอบงาน ทีมงานจะมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานในแนวทางของตน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการศึกษาเรื่องการพัฒนาของกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประธานจำเป็นจะต้องเป็นบทบาทหลักในการส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มมีความร่วมมือ ความรัก สามัคคีกัน รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน
2. คณะกรรมการและสมาชิกจำเป็นจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนา กลุ่มซึ่งจะทำให้สมาชิกกลุ่มมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. กลุ่มจำเป็นจะต้องมีพัฒนาการ การดำเนินงานของกลุ่ม การผลิต การแปรรูป บรรลุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นที่จะต้องให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ และงบประมาณ ให้แก่กลุ่ม
5. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประจำปีและทางกลุ่มควรส่งตัวแทนของกลุ่มเข้าไปร่วมจัดทำแผนพัฒนาร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2566). **ตำนาน 60 ปีกรมการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ชุมชน
สร้างคน สร้างชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน บริษัท มติชน จำกัด
(มหาชน)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงาน
ส่งเสริมการเกษตร**. 2,000เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กรณีการ์ เลกแสงรัตน์. (2564). **พฤติกรรมทรัพยากรมนุษย์**. 300เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดอ่างทองสำนักงานจังหวัดอ่างทอง.
(2566). **โครงการประชุมเตรียมความพร้อมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนตาม
นโยบายสำคัญสู่การขับเคลื่อนภารกิจบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ.2567**. จังหวัดอ่างทอง: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอ่างทอง
- เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (ม.ป.ป). **สร้างนวัตกรรมทางการศึกษาด้วยการสร้างนวัตกรรม
ผลกระทบสู่ความยั่งยืน**. วารสารวิชาการผลประโยชน์แห่งชาติ 2563, 1(สิงหาคม), 61.
- กฤตยา เนตรพระฤทธิ์. (2563). **ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการสร้างความเข้มแข็งของ
กลุ่มอาชีพตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กฤษเทพ เนตรอรุณ. (2563). **บทบาท กลไกภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการบริหาร
จัดการแก้ไขปัญหาผักตบชวา : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสุพรรณบุรี**.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จงจิตต์ โสภนคณาภรณ์. (2562). **สังคมวิทยาสตรี**. 100 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จิรพรรณ กาญจนะจิตรรา. (2565). **การพัฒนาชุมชน**. 200 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชุตติพงษ์ คงสันเทียะ. (2566). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG :**

กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย ตำบลนาจิว อำเภอสังคม จังหวัด

หนองคาย.วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ชูศักดิ์ อินทมนต์ และศรัณยา เลิศพุทธรักษ์. (2562).รูปแบบการจัดการธุรกิจนวัตกรรม

โสมสเคย์ในชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2562**, 39

(มิถุนายน), 85-103.

ณกฤติกา ทรัพย์พ่วงและคณะ. (ม.ป.ป). **การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยจากงาน**

ผักตบชวา. **วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการท้องถิ่น 2564**, 7

(พฤศจิกายน), 403-410.

ชนศักดิ์ นาลีศ. **พัฒนาการอำเภอเมืองอ่างทอง**. (2566), สัมภาษณ์โดยนายวงศกร วัจวล,

10 กันยายน 2566.

ชนศักดิ์ นาลีศ. **พัฒนาการอำเภอเมือง**. (2566), สัมภาษณ์โดยนายวงศกร วัจวล, 14

พฤศจิกายน 2566.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2562). **สถาปนานคร**. 8,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:บริษัท

ดีเอสที จำกัด

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม, ค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2566 จาก

<https://www.kutnamsai.go.th/Main view.php?content=news&id=2/>

- ปราณี จันทวร. อดีตประธานกลุ่มอาชีพจักสานฝักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. (2566), สัมภาษณ์โดยนายวงศกร วัจวล, 26 กันยายน 2566.
- ปราณี จันทวร. อดีตประธานกลุ่มอาชีพจักสานฝักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. (2566), สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 8 พฤศจิกายน 2566.
- ประยูร อิมอวัตร์และคณะ. (2562). นวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางประชารัฐในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม 2562, 7(กุมภาพันธ์), 145-156.
- ประวัติความเป็นมาและสภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอเมืองอ่างทอง, ค้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.amphoe.com/dods/front/base/html/amphoe.php?catm=15010000>
- ประวัติความเป็นมาและสภาพภูมิศาสตร์ของบ้านป่าบางตาแผ่นดิน หมู่ 1 คลองวัว, ค้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.khlongwua.go.th/public/>
- ประการัง ชื่นจิตร. อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2566, สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 15 ตุลาคม 2566.
- ปรียาภา เมืองนก. (2565). กระบวนการพัฒนากลุ่มอาชีพกล้วยฉาบกลุ่มแม่บ้านหมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารมหาวิทยาลัยพัฒนาเชิงพื้นที่ 2565, 1 (มกราคม-เมษายน), 48-55
- ปรัชญาวรรณ จันทะขาน. การพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการใช้บริการสารสนเทศสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2562). นโยบายสาธารณะ **Public Policy**. 3,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ปิยะฉัตร จารุธีรสานต์. (2563). การจัดการความรู้. 1,500 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พนารัตน์ ครุฑบึงพร้าว. นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ. (2566), สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 22 กันยายน 2566.
- พลอยพรหม โสภณ. (2562). แผนธุรกิจจำหน่ายกระเป๋าสานผักตบชวา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เพชร เข้มทอง. (2565). กระบวนการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนสู่รูปแบบ E-commerce. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ 2547 มาตรา 117 มาตรา 118
- พัน ฉัตรไชยยันต์. (2566). สื่อสังคมออนไลน์. 300 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พิระพงศ์ ภัทศิรี. (2562). การบริหารงานท้องถิ่นกับกฎหมายไทย. 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เพ็ญชาย เวียงใต้. การใช้ผักตบชวาผลิตบล็อกละเอียดประสานเพื่อลดการถ่ายเทความร้อนเข้าสู่ตัวอาคาร. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ภัทราวรรณ สุขยอด. (2565). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรบ้านคลองหม่อนแ่่ม ตำบลไทรใหญ่ อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- มนสิชา อนุกุล. (2566). แนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มอาชีพ
มัดย้อมด้วยแบบจำลองธุรกิจ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์ 2566, 25
(มกราคม-เมษายน), 235-246
- มริรัตน์ ชีรพันธุ์เสถียร. (2562). ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร :
กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนเกษตร เพื่อสุขภาพบ้านป้อวิ อำเภอมะขาม จังหวัด
จันทบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
เรณู คัดผนุง. กรรมการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. 2566, สัมภาษณ์
โดย นายวงศกร วัจวล, 8 พฤศจิกายน 2566.
- รุ่งรวี จิตภักดี. (2566). นวัตกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 800เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วันเพ็ญ สันทัด. สมาชิกกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. 2566, สัมภาษณ์
โดย นายวงศกร วัจวล, 15 พฤศจิกายน 2566
- วุฒิชัย สายบุญจง. (2565). การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วารสารมนุษยศาสตร์
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2565, 16(กุมภาพันธ์), 91-104
- ศศธร หวังค้ากลางและคณะ. (2563). การพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนตามแนว
ทางการพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัด
นครราชสีมา. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- ศรีสุดา สันทัด. กรรมการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. (2566),
สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 14 พฤศจิกายน 2566.

ศิรินทิพย์ กุลจิตรตรีและสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ. (ม.ป.ป). นวัตกรรมการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย 2563, 4 (กันยายน), 222.

ศิริพร วีระสุวรรณ. (2563). การกำหนดกลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านชุมชนพัฒนาบ่อนไก่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมบัติ แพร์หลาย. ประธานกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. (2566), สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 8 พฤศจิกายน 2566.

สมคิด สันทัด. กรรมการกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน. (2566), สัมภาษณ์โดย นายวงศกร วัจวล, 14 พฤศจิกายน 2566.

สุชัยญา กฤตาคม. (ม.ป.ป). กรอบแนวคิดการศึกษาการประชาสัมพันธ์เบื้องต้น. **Journal of Modern Learning Development 2564**, 5(กันยายน), 265.

สุจินดา ประเสริฐและคณะ. (2566). การพัฒนาการจัดการตนเองของกลุ่มอาชีพในตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท บนฐานแนวคิดการพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์ 2566, 10(สิงหาคม), 139-149

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **แนวทางการเพิ่มศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม**. 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. สมุทรปราการ:บริษัทเอส. บี.เค.การพิมพ์ จำกัด

หทัยภัทร กิ่งเส้นและคณะ. (ม.ป.ป). นวัตกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาการท่องเที่ยวบ้านเกิดหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ 2563, 3(กรกฎาคม), 48 – 64.

อัมรัน สาลี. (2565). **บทบาทสตรีในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมวานีตากรณีศึกษากลุ่มวานีตา**. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- Borowski, P. F. (2021). Innovation Strategy on The Example of Companies Using Bamboo. **Journal Of Innovation and Entrepreneurship 2021**, 10(January), 1-17.
- Wiyaboon S. (2019). Community Participation in Local Development Projects. **The Journal of The International of The International Buddhist Studies College** 2019, 4(January), 18-24
- Hjorth, L. (2019). Understanding social media (2nd ed). Sage